

Rekommedationer för digital kompetens: Vad måste man kunna för att hänga med i dagens samhälle?

8.5.2023

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Definiering av kritisk digital kompetens	3
2.1	Digital kompetens och digital bildning	3
2.2	Definieringsarbetets resultat	4
2.2.1	Digitala kompetenser som är gemensamma för alla	4
2.2.2	De ungas behovsbaserade digitala kompetens	6
2.2.3	Behovsbaserad digital kompetens för personer i arbetsför ålder	6
2.2.4	Företagarnas behovsbaserade digitala kompetens	7
2.2.5	Digital bildning enligt målgrupp	7
2.3	Validering av definierad digital kompetens	8
3	Resultat	12
3.1	Unga	12
3.2	Personer i arbetsför ålder	12
3.3	Äldre personer	14
3.4	Skillnader mellan personer i arbetsför ålder och äldre personer	15
3.5	Kompetens som alla inte upplever att de behöver	18
4	Sammanfattning	20

1 Inledning

Internationellt mätt är Finlands digitala kompetens av toppklass. I ett samhälle som bygger framtiden ska dock alla medlemmar ha allt mer omfattande och komplicerade färdigheter. Var och en ska ha beredskap att utveckla sin egen (digitala) kompetens.

Ett av målen för [Finlands digitala kompass](#)

är att Finland före 2030 ska vara ett digitalt civiliserat land där alla har beredskap att agera i den digitala världen och där den ömsesidiga respekten och förtroendet är på en hög nivå. Dessutom är målet att de grundläggande digitala färdigheterna ska vara bland de bästa i världen och föra en hållbar samhällsutveckling framåt.

Nya färdigheter som till exempel att identifiera digital bildning och kompetensnivå samt att leda utvecklingen av kompetensen kräver alla ett nytt slags tänkande. För att stöda dessa nya färdigheter krävs det att man identifierar hela samhällets behov och att man har ett lett samarbete över förvaltningsområdenas gränser.

Digital kompetens eller bildning är inte ett permanent tillstånd, utan kompetensen måste kontinuerligt upprätthållas och utvecklas vid sidan av de förändringar som sker i verksamhetsmiljön. I stället för systembaserade färdigheter måste vi beskriva omfattande kompetens- och bildningsbehov som är oberoende av näringsgrenar. Dessa nya kompetenser bygger upp framtidens samhälle.

För att vi som samhälle ska kunna identifiera vår egen kompetens måste vi definiera kompetensens innehåll. Definieringen av nödvändig digital kompetens och digital bildning började hösten 2022, då Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata bjöd in representanter för olika intressentgrupper till en workshop. I workshoppen diskuterades vad som är tillräcklig digital kompetens för olika målgrupper (unga, personer i arbetsför ålder, äldre, företagare). Workshoppen resulterade i en lista över digital kompetens.

Dessa digitala färdigheter validerades under våren 2023 först i en workshop för äldre med hjälp av sju äldre personer samt i en workshop för unga med nio ungdomar. Efter workshopparna granskades grupperingen av digital kompetens och listan fungerade som grund för enkäten. Enkäten genomfördes i april 2023 och fick 179 svar.

2 Definiering av kritisk digital kompetens

Definieringen av digital kompetens inleddes hösten 2022 med en workshop dit representanter för olika intressentgrupper hade bjudits in i stor utsträckning. I workshoppen diskuterades vad som är tillräcklig digital kompetens ur olika målgruppers perspektiv. De målgrupper som granskades i workshoppen var personer i arbetsför ålder, äldre personer, företagare. Syftet med workshopparna var att producera ett gemensamt underlag för kritisk digital kompetens och som stöd för det egentliga definieringen av digital bildning.

Som bakgrundsmaterial för workshoppen var Europeiska kommissionens referensram [DigComp 2.2](#), som innehåller en enhetlig uppfattning om vad digital kompetens och delvis digital bildning innebär. I referensramen bedöms individernas digitala kompetens ur fem delområdens perspektiv: digital läskunnighet, digital kommunikation och samarbete, digital innehållsproduktion, digital säkerhet och digital problemlösningsförmåga.

2.1 Digital kompetens och digital bildning

Att fungera i ett digitalt samhälle förutsätter en viss typ av digital kompetens samt digital bildning, som styr oss när vi använder våra färdigheter som medlemmar i det digitala samhället.

Med **digital kompetens** avses kompetenshelheter som består av enskilda praktiska färdigheter som behövs i en allt mer digitaliserad vardag. Tillräcklig digital kompetens möjliggör en trygg och etisk verksamhet i digitala miljöer. Färdigheterna i anslutning till digital kompetens är delvis gemensamma för alla, delvis varierar de beroende på målgrupp och kompetensbehov. Grundläggande färdigheter som är gemensamma för alla har att göra med grundläggande digitala färdigheter som är väsentliga för vardagen och delaktigheten. Utöver dessa framkommer det i olika livssituationer behov av noggrannare digitala färdigheter. De färdigheter som behövs gäller till exempel uträttande av ärenden, studier, arbete, att vara aktiv i samhället, att hitta och utnyttja ny information och nya verktyg samt att agera i föränderliga situationer och digitala miljöer.

Med **digital bildning** avses etisk, kunskapsmässig och samhälllig förståelse av den digitala miljön samt förmåga att agera utifrån denna förståelse. Till den digitala bildningen hör förståelse för de möjligheter som digitaliseringen skapar och för de egna rättigheterna och skyldigheterna. Den digitala bildningen kan anses vara en förmåga att agera i den digitala miljön, som en aktiv medlem i den, med kännedom om dess lagbundenheter. Digital bildning är en förmåga att vara en aktör som gör upplysta val och vars bildning ökar i takt med att kompetensen utvecklas. Till den digitala bildningen hör också en sund kritik som gör det möjligt att välja hur mycket och hur man utnyttjar de digitala möjligheterna. Den digitala bildningen grundar sig på allmän bildning och utvidgar den till den digitala miljön och verksamheten i den. Den digitala bildningens nivå går hand i hand med personens åldersenliga bildning. Digital bildning är inte enbart en egenskap hos individen, utan förutsättningarna och ramarna för utveckling av digital bildning och digitaliserad verksamhet uppstår i växelverkan mellan utbildning, teknologi, reglering och kultur.

Digital kompetens och digital bildning bildar en helhet som är beroende av varandra och det är inte möjligt att helt skilja dem från varandra. Det väsentliga i den digitala bildningen är kompetens – utan kompetens i den digitala verksamhetsmiljön kan den digitala bildningen inte utvecklas. Digital bildning innebär att man utöver kompetensen vet hur man agerar i digitala miljöer, vad okunnighet och felaktigt agerande kan leda till och att människan har en bredare uppfattning om hur saker och ting är kopplade till varandra. Således krävs i praktiken i all digital verksamhet också digital bildning, förståelse för vilken betydelse den digitala verksamheten har.

Den digitala kompetensen och den digitala bildningen växer tillsammans Enskilda färdigheter ökar den digitala kompetensen, men vid sidan av kompetensen växer också ofta den digitala bildningen – förståelsen för den digitala miljön och den egna rollen som en del av denna miljö.

2.2 Definieringsarbetets resultat

Workshoppen resulterade i en lista över nödvändig digital kompetens. Kompetensen delades i fem olika grupper

1. Digitala medborgarfärdigheter
2. Grundläggande användning av enheter och applikationer
3. Problemlösningsförmåga och förmåga att hitta hjälp
4. Säkerhetsfärdigheter
5. Medieläsfärdighet och innehållsproduktion samt växelverkan

Utöver dessa gemensamma färdigheter identifierades behovsbaserad digital kompetens för unga, personer i arbetsför ålder och företagare. Utöver digital kompetens definierades färdigheter i anslutning till digital bildning.

2.2.1 Digitala kompetenser som är gemensamma för alla

Digitala medborgarfärdigheter är en nödvändig grund som det kan vara utmanande att genomföra utan ett deltagande medlemskap i det moderna samhället.

- Digitala medborgarfärdigheter
  - Förståelse för vilka tjänster och funktioner som erbjuds på internet, var de finns, när det lönar sig att använda dem, hur de används och varför det lönar sig att använda dem.
  - Elektronisk ärendehantering och stark identifiering
  - E-post
  - Förmåga att producera digitalt multimedieinnehåll och förmedla dessa produkter till andra (t.ex. ta en bild och dela den med andra, eller skriva ett cv med ett ordbehandlingsprogram och dela det i samband med jobbsökning osv.)
  - Förmåga att ansluta sig till olika forum enligt intresse på webben
  - Förmåga att ta del av gemensamt beslutsfattande i digitala plattformar
  - Grundläggande användning av enheter och applikationer
  - Anslutning till nätet med egen terminalenhet
  - Digital betalning
  - Skötsel av egna ärenden (nätbank, egna skatteärenden, reservering av olika betjäningstider, redigering, avbokning, t.ex. läkartid, kan utnyttja olika andra tjänster som erbjuds, t.ex. bibliotek, arbetarinstitut)
  - Datakompetens: tillstånd för information, beviljande av tillstånd, beviljande av fullmakt

Dessutom ansåg alla grupper att det är viktigt att det finns kompetens inom var och en av de fem helheterna. Kompetensens omfattning och djup utgår från behovet och anknyter delvis också till livssituationen.

- Grundläggande användning av enheter och applikationer
  - Basverktyg för innehållsproduktion (t.ex. logik för plattformar som Word)
  - Pekskärm, mus, telefon- och datornavigering
  - Öppna och stänga flikar, hitta och stänga program som är igång, öppna program och navigera mellan programmen
  - Kännedom om de vanligaste symbolerna (t.ex. x-symbolen stänger)

- Problemlösningsförmåga och förmåga att hitta hjälp
  - Förmåga att tillämpa sitt eget kunnande i föränderliga situationer
  - Förmåga att självständigt klara av problemsituationer i en digital enhet eller tjänst eller förmågan att hitta hjälp för att lösa problemet
  - Förmågan att hitta en enhet om man inte själv har en sådan
  - Kännedom om den egna enhetens grundinställningar. Åtminstone en enhet med vilken man kan uträtta ärenden
  - Förståelse för att den digitala kompetensen aldrig är fullständig. Enheterna ska användas regelbundet för att kompetensen ska öka och utvecklas
  - Förmåga att hjälpa andra inom ramen för sin kompetens
  - Förmåga att förstå sina egna gränser när man stöder en annan

- Säkerhetsfärdigheter
  - Principer för dataskydd och skydd av egna uppgifter och egen integritet
  - Egna rättigheter och ansvar när uppgifter lämnas ut till elektroniska tjänster
  - Förmåga att agera i samband med att information läcker ut
  - Skyddande av andra uppgifter
  - Skyddande av den egna och andras fysiska och psykiska hälsa
  - Identifiera de mest typiska cyber- och informationssäkerhetshoten
  - Skyddande av enheter
  - Identifiering av personuppgiftsincidenter och förmåga att agera i fall av sådan
  - Lösenord och identifieringsuppgifter
  - Spara och bevara filer
  - Förståelse för användningen av kakor
  - Identifiering av bedrägerier
  - Förståelse för algoritmer, information och utnyttjande av information.

- Medieläsfärdighet, innehållsproduktion och växelverkan
  - Informationssökning och utvärdering
  - Kritisk medieläsfärdighet
  - Identifiering av kommersiell kommunikation (t.ex. jämförelsetjänster, influerarmarknadsföring)
  - Förståelse för informationens aktualitet och föränderlighet
  - Förmåga att hitta, tolka, hantera, skapa och sprida information på ett säkert och sakligt sätt i sociala medier med hjälp av digital teknologi
  - Förmåga till interaktion och självuttryck i digitala kanaler
  - Förmåga att påverka i vardagliga webbmiljöer utöver de ”digitala utrymmen” för demokrati som skapats av den offentliga förvaltningen
  - Förmåga att använda kommunikationskanaler, förmåga att identifiera skillnader mellan olika kanaler och anpassa sin verksamhet till dem
  - Hantering av det digitala innehållets livscykel (digitalt arv)

- Förmåga att kommunicera och samverka i de egna arbets-, studie- eller fritidsnätverken
- Överföring av information från en plattform till en annan
- Grundläggande förståelse för funktionslogiken i sociala mediers algoritmer och sökmotorer
- Identifiering av trakasserier och ingripande i dem

2.2.2 De ungas behovsbaserade digitala kompetens

För unga innebär digital kompetens förmåga att fungera som aktiva medborgare i ett digitaliserat samhälle, förmåga att studera, delta, producera innehåll, höra till en grupp, bedöma information kritiskt. Det handlar om att känna till sitt eget ansvar och agera rätt, känna till säkerhetsfrågor, kunna skydda sig och agera i olika situationer.

Utöver den grundläggande kompetensen är följande digitala kompetenser viktiga särskilt för unga:

- Digitala färdigheter i anslutning till studier
  - Textbehandling, kalkylering, presentationsgrafik
  - Skapa, dela och spara information i olika format
  - Behärska sammanhållande och interaktivt arbete
- Mediekompetens
  - Färdigheter att använda medier
  - Färdigheter att producera medier
  - Upphovsrätter
- Digitalt välbefinnande
  - Kan identifiera hur det egna välbefinnandet påverkas av att man tillbringar tid i digitala miljöer
  - Kan reglera sin digitala verksamhet (bl.a. tidshantering, ergonomi) och är medveten om hur man ska agera förebyggande
  - Kan söka stöd för det egna välbefinnandet

2.2.3 Behovsbaserad digital kompetens för personer i arbetsför ålder

Personer i arbetsför ålder behöver goda digitala grundläggande färdigheter. Dessutom ska de ha förmåga att kontinuerligt utveckla sin digitala kompetens: skaffa sig ny behovsbaserad kompetens, följa upp och reflektera över sin egen kompetens samt ställa den i relation till arbetslivets och den egna arbetsmiljöns krav. Viktiga digitala färdigheter för personer i arbetsför ålder är:

- Digitala färdigheter i arbetslivet
  - Textbehandling, kalkylering, presentationsgrafik
  - Färdigheter att arbeta på distans
    - Deltagande på distans och teknisk användning av tillhörande apparater
    - Hybridarbete
    - Självledarskap
    - Deltagande i samarbete
    - Säkerhet vid distansarbete
  - Behärska sammanhållande och interaktivt arbete
  - Elektroniska anteckningar
  - Elektronisk kalender
- Inlärningsfärdigheter
  - Kompetensutveckling och upprätthållande av kompetens.

- Förmåga att identifiera kompetensbehov och relatera dessa till de egna behoven
- Förstå den fortsatta förändringen i den digitala miljön
- Digitalt välbefinnande
  - Kan reglera sin digitala verksamhet (bl.a. tidshantering, ergonomi) och är medveten om hur man ska agera förebyggande
  - Kan identifiera hur det egna välbefinnandet påverkas av att man tillbringar tid i digitala miljöer
  - Kan söka stöd för det egna välbefinnandet

2.2.4 Företagarnas behovsbaserade digitala kompetens

Alla färdigheter i digital kompetens hos personer i arbetsför ålder är viktiga för företagare. Utöver dessa ska företagarna känna till de digitala verktyg och den praxis som allmänt används inom den egna branschen, identifiera möjligheterna med de digitala verktygen med tanke på den egna affärsverksamheten, identifiera vilka digitala förmågor det är viktigt att ha och vad det lönar sig att skaffa av utomstående och känna till den egna kundkretsens och målgruppens förväntningar och önskemål om tjänsterna, marknadsföringen och kommunikationen.

Särskilt viktiga digitala kompetenser för företagare är:

- Färdigheter i affärsverksamhetsmiljö och konkurrenskraft
  - Uppföljning och förståelse av den digitala utvecklingen i den egna affärsverksamhetsmiljön
  - Digitala verktyg och färdigheter som åtminstone allmänt används inom näringsgrenen
  - Förmåga att identifiera kundernas förväntningar på digitala tjänster / växelverkan
  - Digital marknadsföring, företagets synlighet på nätet
- Färdigheter i anslutning till affärsverksamhet och utvecklingen av den
  - Förmåga att identifiera de digitala verktygens möjligheter och fördelar för den egna affärsverksamheten
  - Förmåga att identifiera vilken digital kompetens det är viktigt att hitta i det egna företaget och vad det lönar sig att skaffa utifrån
  - Utnyttjande av data från affärsverksamheten
  - Kompetens i digital företagskommunikation
  - Kompetens att skaffa digitala verktyg
  - Uppföljning och utveckling av personalens digitala kompetens

2.2.5 Digital bildning enligt målgrupp

Den digitala bildningen beskriver särskilt de förmågor som vi behöver när vi arbetar i det digitala samhället tillsammans med andra och som en del av gemenskapen. Största delen av den digitala bildningens delområden är desamma för alla målgrupper. Vissa digitala bildningsfrågor betonas dock i vissa målgrupper.

Digitala, bildande medborgarfärdigheter är en nödvändig grund som det kan vara utmanande att genomföra utan ett deltagande medlemskap i det moderna samhället. Denna nivå av digital bildning tillsammans med digitala medborgarfärdigheter gör det möjligt att delta i den digitala vardagen.

- Förståelse för digitala tjänster och varifrån man får dem
- Upplevelse av egen förmåga, känsla av förmåga
- Förståelse för den digitala miljöns föränderlighet
- Förståelse för när man ska be om hjälp

- Förståelse för olika kommunikationssätt

Dessutom delades faktorer inom digital bildning som är gemensamma för alla och stöder den behovsbaserade digitala kompetensen upp i kunskapsmässig (vad måste man veta) och funktionsmässig bildning (hur man måste kunna agera).

- Kunskapsmässig bildning
  - Förståelse för de egna rättigheterna, ansvarsområdena och skyldigheterna som en individ och medlem i samhället i digitala miljöer
  - Allmän förståelse för digitaliseringens risker och hot
  - Kännedom om samhället/servicesystemet och förmåga att fungera även digitalt
  - Förståelse för de egna rättigheterna och skyldigheterna i anslutning till digital ärendehantering/egna data
  - Förståelse för vad algoritmer är och hur de anknyter till användningen av digitala tjänster
  - Förståelse för hur användningen av digitala apparater och applikationer påverkar hälsan och välbefinnandet
  - Förståelse för hållbar användning och återvinning av apparater
  - Identifiera tidsuppfattningar och utvidga det egna tidsperspektivet
- Funktionsmässig bildning
  - Hantering av digitalt rykte
  - Identifiering av digitala tjänster och enheter som är nyttiga för en själv
  - Respekt, ansvarsfullhet, förståelse för eventuella följder av de egna handlingarna i den digitala världen
  - Digitalt mod, mod att lära sig genom att pröva och ta i bruk nya eller uppdaterade digitala verktyg i vardagen
  - Förståelse för den egna kompetensen och förtroende för förmågan att utveckla den egna kompetensen
  - Kritiskt och kreativt tänkande
  - Själv- och värdereflektion samt identifiering av den egna framtidsrelationen

Företagandet är dessutom förknippat med vissa kulturella särdrag. Verksamhetsmiljön påverkar hur digitalt bildande vi kan agera. Därför har beslutsfattarna i organisationerna en särskild roll i att främja digital bildning i sin egen organisation. Kontinuiteten i företagets verksamhet ställer också egna krav på företagarnas digitala bildning. Delområden inom digital bildning som anknyter till företagande är:

- Främjande av digital bildning i organisationen
- Förmåga att förutse och förbereda sig på snabba förändringar i den digitala verksamhetsmiljön
- Förmåga att se möjligheterna i en föränderlig digital verksamhetsmiljö med tanke på utvecklingen av affärsverksamheten

2.3 Validering av definierad digital kompetens

De digitala färdigheter som definierades i workshoppen validerades under våren 2023. Valideringen inleddes i en workshop för äldre där man tillsammans med sju äldre granskade de färdigheter som workshoppen gav upphov till. Därefter granskades kompetenslistan i en workshop för unga. I den här workshoppen granskade nio unga (16–25 år) kompetenslistan.

På basis av resultaten från workshopen grupperades kompetenslistan lite om och överlappande färdigheter kombinerades. Denna lista fungerade som grund för enkäten om digital kompetens i vardagen. Syftet med enkäten var att få information om vilken slags digital kompetens som upplevs som viktig i skötseln av vardagliga ärenden och för att hänga med i samhällets verksamhet. Enkäten genomfördes 5–26.4.2023. Enkäten delades ut till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas nätverk för digitalt stöd i månadsbrevet för Digitalt stöd och i sociala medier samt per e-post till olika aktörer. Man ville ha så många respondenter som möjligt, så enkäten delades också i personliga nätverk för sociala medier. Enkäten besvarades av 179 personer.

I enkäten hade man delat in den digitala kompetensen i fem grupper. I varje grupp fanns förutom digital kompetens även alternativet Annat, vad. Man kunde välja så många alternativ som man ansåg vara nödvändigt. De grupper som presenterades i enkäten och deras digitala kompetens var följande:

1. Digitala medborgarfärdigheter

- Förmågan att hitta en enhet om man inte själv har en sådan
- Kännedom om den egna enhetens grundinställningar. Åtminstone en enhet med vilken man kan uträtta ärenden
- Förståelse för vilka tjänster och funktioner som erbjuds på internet, var de finns, när det lönar sig att använda dem, hur de används och varför det lönar sig att använda dem
- Förmåga att arbeta med flikar och program: Öppna och stänga flikar, hitta och stänga program som är igång, öppna program och navigera mellan programmen
- Kännedom om de vanligaste symbolerna (t.ex. x-symbolen stänger)
- Behärskande av användningen av e-post
- Behärskande av e-tjänster och stark autentisering
- Behärskande av digital betalning
- Skötsel av egna ärenden i digitala tjänster (nätbank, egna skatteärenden, reservering av olika betjäningstider, redigering, avbokning (t.ex. läkartid), kan utnyttja olika andra tjänster som erbjuds (t.ex. bibliotek, arbetarinstitut)
- Förmåga att producera digitalt multimedieinnehåll och förmedla dessa produkter till andra (t.ex. ta en bild och dela den med andra, eller skriva ett cv med ett ordbehandlingsprogram och dela det i samband med jobbsökning osv.)
- Förmåga att ansluta sig till olika forum enligt intresse på webben
- Förmåga att delta i gemensamt beslutsfattande i digitala plattformar
- Förmåga att självständigt klara av problemsituationer i en digital enhet eller tjänst eller förmågan att hitta hjälp för att lösa problemet
- Förmåga att tillämpa sitt eget kunnande i föränderliga situationer
- Grundläggande förståelse för digital säkerhet och dataskydd (identifierar de vanligaste hoten på nätet, förmåga att skydda den egna enheten och den egna informationen)

- Mediekompetens på basnivå (förmåga att i stora drag skilja mellan korrekt och felaktig information, vet hur man kan försäkra att informationen är riktig)

2. Grundläggande användning av enheter och applikationer

- Behärskande av textbehandling, tabellberäkning, presentationer
- Elektronisk kalender
- Elektroniska anteckningar
- Färdigheter i distansarbete och distansstudier: Deltagande på distans och teknisk användning av tillhörande utrustning, hybridarbete, självledning, deltagande i gemensamt arbete, säkerhet vid distansarbete
- Förståelse för den egna kompetensen och förtroende för förmågan att utveckla den egna digitala kompetensen

3. Problemlösningsförmåga och förmåga att hitta hjälp

- Förståelse för att den digitala kompetensen aldrig är fullständig. Enheterna ska användas regelbundet för att kompetensen ska öka och utvecklas
- Förmåga att identifiera kompetensbehov och relatera dessa till de egna behoven
- Kan identifiera hur det egna välbefinnandet påverkas av att man tillbringar tid i digitala miljöer
- Kan reglera sin digitala verksamhet (bl.a. tidshantering, ergonomi) och är medveten om hur man ska agera förebyggande
- Kan söka stöd för det egna välbefinnandet
- Förmåga att hjälpa andra inom ramen för sin kompetens
- Förmåga att förstå sina egna gränser när man stöder en annan

4. Digital säkerhet

- Förståelse för dataskyddets principer och skyddandet av egna uppgifter och egen integritet
- Förståelse för de egna rättigheterna och ansvaren när uppgifter lämnas ut till elektroniska tjänster
- Förståelse och kompetens för att skydda enheterna
- Kompetens i anslutning till lösenord och identifieringsuppgifter
- Förmåga att identifiera de vanligaste cyber- och datasäkerhetshoten
- Identifiering av personuppgiftsincidenter och förmåga att agera i fall av sådan
- Förmåga att agera i samband med att information läcker ut

- Identifiering av bedrägerier
- Förståelse för hantering av digitalt rykte
- Respekt, ansvarsfullhet, förståelse för eventuella följder av de egna handlingarna i den digitala världen
- Kompetens för att skydda den egna och andras fysiska och psykiska hälsa
- Förståelse för skydd av andras uppgifter
- Kompetens att spara och lagra filer
- Förståelse för användningen av kakor
- Förståelse för algoritmer, information och utnyttjande av information

5. Medieläsfärdighet, innehållsproduktion och växelverkan

- Informationssökning och utvärdering
- Förmåga att hitta, tolka, hantera, skapa och sprida information på ett säkert och sakligt sätt i sociala medier med hjälp av digital teknologi
- Kritisk medieläsfärdighet
- Identifiering av kommersiell kommunikation (t.ex. jämförelsetjänster, influerarmarknadsföring)
- Förmåga att använda kommunikationskanaler, förmåga att identifiera skillnader mellan olika kanaler och anpassa sin verksamhet till dem
- Förståelse för informationens aktualitet och föränderlighet
- Hantering av det digitala innehållets livscykel (digitalt arv)
- Förmåga att överföra information från en plattform till en annan
- Identifiering av trakasserier och ingripande i dem
- Förmåga att kommunicera och samverka i de egna arbets-, studie- eller fritidsnätverken
- Förmåga till interaktion och självuttryck i digitala kanaler
- Förmåga att påverka i vardagliga webbmiljöer utöver de ”digitala utrymmen” för demokrati som skapats av den offentliga förvaltningen

3 Resultat

Som färdigheter som upplevs som nödvändiga i denna sammanställning har antecknats alla de färdigheter som nästan alla respondenter på enkäten (minst 85 procent) hade antecknat som nödvändiga. Detta är färdigheter som också i workshopparna blev viktiga färdigheter. Både i enkäten och på workshopparna konstaterades att utvecklingen går framåt i rasande fart och att det finns väldigt många separata digitala kompetenser. Nya färdigheter kommer och behovet av redan förvärvade färdigheter minskar och försvinner kanske också. De färdigheter som behövs och deras omfattning beror i hög grad på den egna livssituationen och behoven.

"Behovet av digital kompetens beror på varje persons behov och mål. Till exempel kan man bara förnya recept eller använda allting mer digitalt"

3.1 Unga

Ungdomarna lyfte fram medieläsfärdighet och särskilt medieläsfärdighet i sociala medier, vilken information som är tillförlitlig och vilken information de kan och vågar dela. Dessutom betonade de unga förståelsen för frågor som gäller välbefinnandet. Man kan ryckas med i den digitala världen och detta leder till konsekvenser för både den egna fysiska och psykiska orken. De unga lyfte också fram vikten av att förstå informationssäkerhet särskilt i det skede då de själva övergår till att sköta sina egna liv. Man efterlyste mer stöd och handledning i bankärenden, betalningar och hur man ska gå till väga i olika tjänster.

De unga såg flera praktiska färdigheter i att arbeta med digitala tjänster som självklara och som en del av den normala verksamheten. Färdigheter som de unga inte upplevde som nödvändiga att betona som digitala kompetenser var:

- Förmåga att ansluta sig till olika forum enligt intresse på webben.
- Öppna och stänga flikar, hitta och stänga program som är igång, öppna program och navigera mellan programmen
- Kännedom om de vanligaste symbolerna (t.ex. x-symbolen stänger)
- Förmågan att hitta en enhet om man inte själv har en sådan
- Kännedom om enhetens grundinställningar. Åtminstone en enhet med vilken man kan uträtta ärenden

För de ungas del är materialet i linje med [Kartläggningen av de ungas digitala kompetens 2021](#).

3.2 Personer i arbetsför ålder

Av dem som deltog i enkäten var 131 i arbetsför ålder, i åldern 18–64 år. Av personer i arbetsför ålder lyfte minst 85 procent upp följande digitala kompetenser ur gruppen digitala medborgarfärdigheter, grundläggande användning av enheter och applikationer samt problemlösningsförmåga och förmåga att hitta hjälp:

- Behärskande av e-tjänster och stark autentisering (92 procent)
- Medieläsfärdighet på basnivå (förmåga att i stora drag skilja mellan korrekt och felaktig information, vet hur man kan försäkra att informationen är riktig) (91 procent)
- Förståelse för den egna kompetensen och förtroende för förmågan att utveckla den egna digitala kompetensen (91 procent)
- Skötsel av egna ärenden i digitala tjänster (nätbank, egna skatteärenden, reservering av olika betjäningstider, redigering, avbokning (t.ex. läkartid), kan utnyttja olika andra tjänster som erbjuds (t.ex. bibliotek, arbetarinstitut) (90 procent)
- Grundläggande förståelse för digital säkerhet och dataskydd (identifierar de vanligaste hoten på nätet, förmåga att skydda den egna enheten och den egna informationen) (89 procent)
- Förståelse för att den digitala kompetensen aldrig är fullständig. Enheterna ska användas regelbundet för att kompetensen ska öka och utvecklas (87 procent)
- Kännedom om den egna enhetens grundinställningar. Åtminstone en enhet med vilken man kan uträtta ärenden (87 procent)
- Behärskande av användningen av e-post (87 procent)

Av grupperna digital säkerhet, medieläsfärdighet, innehållsproduktion och växelverkan lyftes följande nödvändiga färdigheter fram:

- Kompetens i anslutning till lösenord och identifieringsuppgifter (93 procent)
- Förståelse för dataskyddets principer och skyddandet av egna uppgifter och egen integritet (92 procent)
- Informationssökning och utvärdering (88 procent)
- Identifiering av bedrägerier (86 procent)
- Kritisk medieläsfärdighet (86 procent)

Utifrån svaren från personer i arbetsför ålder hittades inga stora skillnader mellan utbildningsstadierna.

Bland personer i arbetsför ålder upplevs digitala färdigheter och utvecklingen av dem som ytterst viktiga för att kunna fungera i dagens samhälle. Mängden digitala färdigheter som behövs i vardagen upplevs delvis som onödigt stor och belastande. Man behöver stöd av den som tillhandahåller tjänster, för att tjänsterna ska vara tillgängliga och användbara.

”Man kan inte förutsätta att medborgarna kan uträtta ärenden självständigt i tjänsterna innan man kan förutsätta att tjänsteproducenterna producerar användarvänliga och tillgängliga tjänster”

3.3 Äldre personer

Av dem som deltog i enkäten var 47 st. äldre personer över 64 år. Som de mest nödvändiga digitala kompetenserna nämnde äldre personer från gruppen digitala medborgarfärdigheter, grundläggande användning av enheter och applikationer samt problemlösningsförmåga och förmåga att hitta hjälp:

- Behärskande av användningen av e-post (96 procent)
- Skötsel av egna ärenden i digitala tjänster (nätbank, egna skatteärenden, reservering av olika betjäningstider, redigering, avbokning (t.ex. läkartid), kan utnyttja olika andra tjänster som erbjuds (t.ex. bibliotek, arbetarinstitut) (96 procent)
- Förståelse för att den digitala kompetensen aldrig är fullständig. Enheterna ska användas regelbundet för att kompetensen ska öka och utvecklas (89 procent)
- Behärskande av e-tjänster och stark autentisering (85 procent)
- Behärskande av digital betalning (85 procent)
- Förståelse för den egna kompetensen och förtroende för förmågan att utveckla den egna digitala kompetensen (85 procent)
- Kännedom om den egna enhetens grundinställningar. Åtminstone en enhet med vilken man kan uträtta ärenden. (85 procent)

Av grupperna digital säkerhet, medieläsfärdighet, innehållsproduktion och växelverkan lyftes följande nödvändiga färdigheter fram:

- Kompetens i anslutning till lösenord och identifieringsuppgifter (96 procent)
- Förståelse för dataskyddets principer och skyddandet av egna uppgifter och egen integritet (89 procent)

Resultaten för äldre varierade något enligt utbildningsstadiet (Bild 1. Digital kompetens som äldre lyfter fram som viktigast enligt utbildningsstadiet.). Den tydligaste skillnaden fanns i färdigheten Förståelse för att den digitala kompetensen aldrig är fullständig. 97 procent av dem som fått lägre utbildning ansåg att denna färdighet är viktig, medan 73 procent av de högutbildade nämnde den som en viktig färdighet. I fråga om andra digitala kompetenser som upplevs som viktiga är skillnaden inte så stor. Det är dock anmärkningsvärt att all digital kompetens som upplevs som viktig bland personer med lägre utbildning upplevs som något viktigare än bland personer med högre utbildning.

Bild 1. Digital kompetens som äldre lyfter fram som viktigast enligt utbildningsstadiet.

3.4 Skillnader mellan personer i arbetsför ålder och äldre personer

Skillnaderna mellan personer i arbetsför ålder och äldre personer gällde särskilt kritisk medielläsfärdighet, informationssökning och utvärdering av information. I övrigt var skillnaderna mellan personer i arbetsför ålder och äldre personer inte betydande.

- Behärskande av e-tjänster och stark autentisering (personer i arbetsför ålder 92 procent, äldre personer 85 procent)

- Medieläsfärdighet på basnivå (förmåga att i stora drag skilja mellan korrekt och felaktig information, vet hur man kan försäkra att informationen är riktig) (personer i arbetsför ålder 91 procent, äldre personer 79 procent)
- Förståelse för den egna kompetensen och förtroende för förmågan att utveckla den egna digitala kompetensen (personer i arbetsför ålder 91 procent, äldre personer 85 procent)
- Skötsel av egna ärenden i digitala tjänster (nätbank, egna skatteärenden, reservering av olika betjäningstider, redigering, avbokning (t.ex. läkartid), kan utnyttja olika andra tjänster som erbjuds (t.ex. bibliotek, arbetarinstitut) (personer i arbetsför ålder 90 procent, äldre personer 96 procent)
- Grundläggande förståelse för digital säkerhet och dataskydd (identifierar de vanligaste hoten på nätet, förmåga att skydda den egna enheten och den egna informationen) (personer i arbetsför ålder 89 procent, äldre personer 81 procent)
- Förståelse för att den digitala kompetensen aldrig är fullständig. Enheterna ska användas regelbundet för att kompetensen ska öka och utvecklas (personer i arbetsför ålder 87 procent, äldre personer 89 procent)
- Kännedom om den egna enhetens grundinställningar. Åtminstone en enhet med vilken man kan uträtta ärenden (personer i arbetsför ålder 87 procent, äldre personer 85 procent)
- Behärskande av användningen av e-post (personer i arbetsför ålder 87 procent, äldre personer 96 procent)
- Behärskande av digital betalning (personer i arbetsför ålder 71 procent, äldre personer 85 procent)

Digital säkerhet, medieläsfärdighet, innehållsproduktion och växelverkan

- Kompetens i anslutning till lösenord och identifieringsuppgifter (personer i arbetsför ålder 93 procent, äldre personer 96 procent)
- Förståelse för dataskyddets principer och skyddandet av egna uppgifter och egen integritet (personer i arbetsför ålder 92 procent, äldre personer 89 procent)
- Informationssökning och utvärdering (personer i arbetsför ålder 88 procent, äldre personer 72 procent)
- Identifiering av bedrägerier (personer i arbetsför ålder 86 procent, äldre personer 81 procent)
- Kritisk medieläsfärdighet (personer i arbetsför ålder 86 procent, äldre personer 60 procent)

Skillnaderna som beskrivs ovan i text presenteras i form av schematiska bilder Bild 2 och Bild 3.

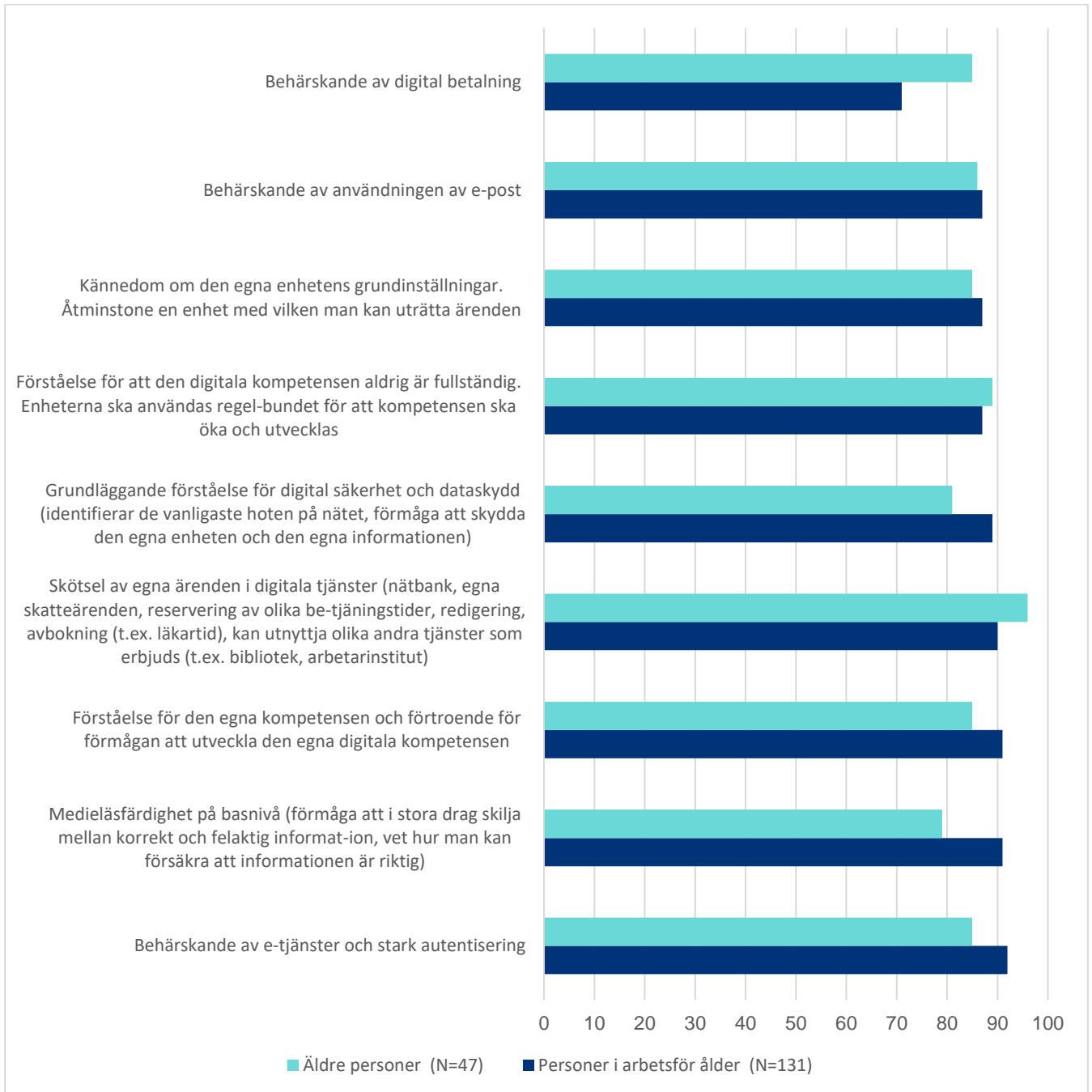

Bild 2. Skillnader mellan äldre personer och personer i arbetsför ålder: Digitala medborgarfärdigheter, grundläggande användning av enheter och applikationer samt problemlösningsförmåga och förmåga att hitta hjälp.

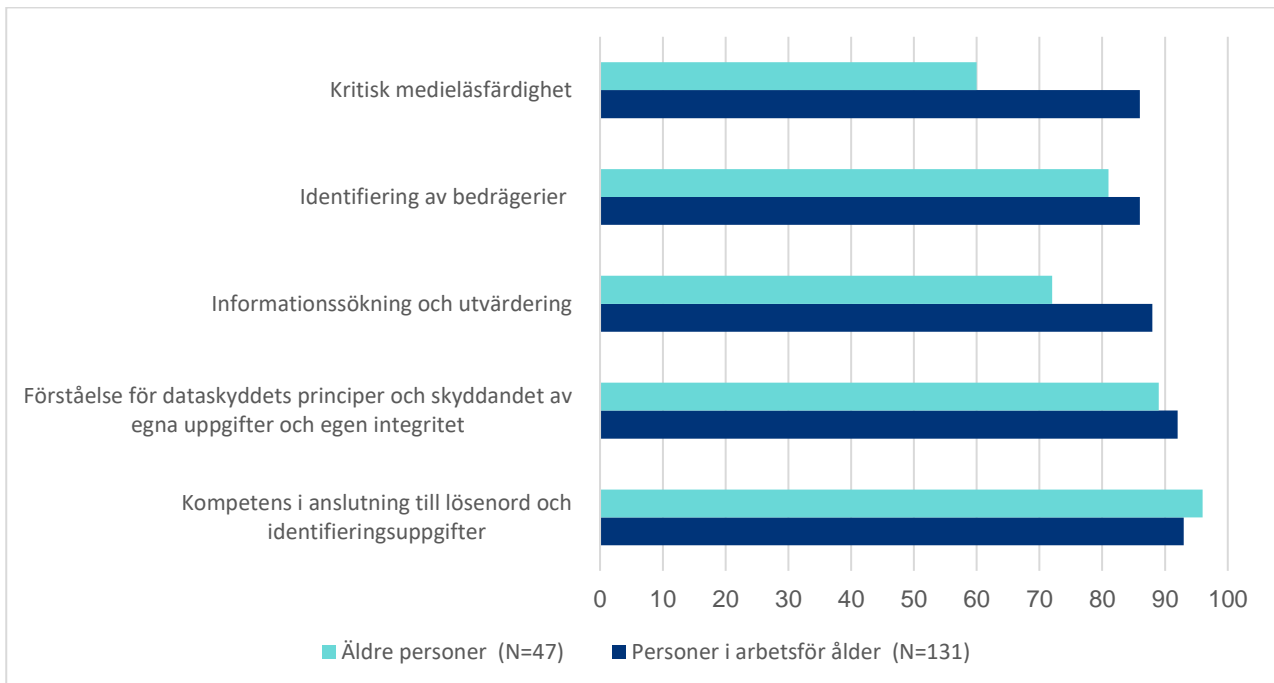

Bild 3. Skillnader mellan äldre personer och personer i arbetsför ålder: Digital säkerhet, medieläsfärdighet, innehållsproduktion och växelverkan.

3.5 Kompetens som alla inte upplever att de behöver

Bland personer i arbetsför ålder är de fem viktigaste digitala kompetenserna:

- Förmåga att ansluta sig till olika forum enligt intresse på webben (33 procent)
- Förmåga att delta i gemensamt beslutsfattande i digitala plattformar (42 procent)
- **Förmåga att påverka i vardagliga webbmiljöer utöver de "digitala utrymmen" för demokrati som skapats av den offentliga förvaltningen (42 procent)**
- **Förståelse för algoritmer, information och utnyttjande av information (45 procent)**
- Förmåga att producera digitalt multimediamaterial och förmedla dessa produkter till andra (t.ex. ta en bild och dela den med andra, eller skriva ett cv med ett ordbehandlingsprogram och dela det i samband med jobsökning osv.) (47 procent)

Sex av de minst viktiga digitala kompetenserna bland äldre (över 64 år) är

- **Förståelse för algoritmer, information och utnyttjande av information (26 procent)**
- Förståelse för hantering av digitalt rykte (30 procent)
- Livscykelhantering av digitalt innehåll (digitalt kvarlåtenskap) (38 procent) och **utöver de "digitala utrymmen" för demokrati som skapats av den offentliga förvaltningen även påverkan i vardagliga webbmiljöer (38 procent)**

- Förmåga att agera i samband med informationsläckage (40 procent) och kompetens för att skydda den egna och andras fysiska och psykiska hälsa (40 procent)

Bland de minst viktiga digitala kompetenserna hos både personer i arbetsför ålder och äldre personer finns utöver de ”digitala utrymmena” för demokrati som skapats av den offentliga förvaltningen även påverkan i vardagliga webbmiljöer samt förståelse för algoritmer, information och utnyttjande av information.

4 Sammanfattning

Rekommendationerna för digital kompetens sammanställer de färdigheter som varje finländare som lever i den digitala tidsåldern ska behärska. Rekommendationerna grundar sig på en utredning som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata utförde under hösten och vintern 2022–2023 om vilka digitala färdigheter som är nödvändiga för människor i alla åldrar. De viktigaste färdigheterna är färdigheter i användningen, såsom att använda e-post, sköta sina egna ärenden i digitala tjänster samt hantera lösenord och identifiera sig i tjänsterna.

Dessutom upplevde alla åldersgrupper att det är väsentligt att förstå sin egen kompetensnivå och lita på sin förmåga att utveckla sin egen digitala kompetens. Äldre respondenter betonade förståelsen för att man aldrig blir färdig med sin digitala kompetens. De yngre identifierade å sin sida att det finns många väsentliga färdigheter och att de bestäms enligt livssituationen. De unga betonade särskilt betydelsen av färdigheter för välbefinnande och medieläsfärdighet.